

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

ΤΑΞΗ: Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

120.000 χρόνια υψηλής ραπτικής

Η βιομηχανία ένδυσης έφτασε να αντικατοπτρίζει όλες τις καταστροφικές επιλογές που πραγματοποίησε η ανθρωπότητα από την εποχή των σπηλαίων μέχρι σήμερα. Δεν υπάρχει λόγος όμως να είναι έτσι.

Όταν ερευνήτριες και ερευνητές του Ινστιτούτου Επιστήμης της Ανθρώπινης Ιστορίας Μαξ Πλανκ, ξεκίνησαν να μελετούν την ιστορία της ένδυσης, απέδειξαν ότι άνθρωποι που ζούσαν σε σπηλιές στο σημερινό Μαρόκο είχαν ειδικά εργαλεία για να φτιάχνουν ρούχα και μάλιστα πριν από 120.000 χρόνια. «Τα ρούχα και τα εργαλεία των πρώιμων ανθρώπων», εξηγούσε η ερευνήτρια Έμιλι Χάλετ, «αποτέλεσαν τμήμα ενός πακέτου που οδήγησε στην προσαρμοστική επιτυχία των ανθρώπων και την ικανότητά μας να κυριαρχήσουμε στον πλανήτη σε περιοχές με ακραίες κλιματικές συνθήκες».

Εκατόν είκοσι χιλιέτιες αργότερα, όμως, αρκετοί θεωρούν τον τρόπο που ντυνόμαστε σαν καθρέφτη όλων των καταστροφικών επιλογών που έκανε η ανθρωπότητα τους τελευταίους αιώνες. «Η λέξη μόδα (fashion) αποτελεί πλέον βρισιά», έγραφε προ ημερών η Τζες Κάρτνερ Μόρλεϊ στην εφημερίδα «Guardian» αναφερόμενη στο σύνολο της βιομηχανίας ρουχισμού. «Έφτασε να συμβολίζει», συνεχίζει η ίδια, «όλα τα κακώς κείμενα του σύγχρονου κόσμου – από τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μέχρι την οικονομική ανισότητα και από τον ακραίο καταναλωτισμό έως τα παράλογα πρότυπα ομορφιάς». Πραγματικά η βιομηχανία ρουχισμού με παγκόσμιο τζίρο 2,5 τρισεκατομμυρίων δολαρίων, που απασχολεί 1,8 εκατομμύριο εργατικό δυναμικό μόνο στις ΗΠΑ, υπολογίζεται ότι παράγει 8% με 10% των εκπομπών αερίων που ευθύνονται για την κλιματική κρίση. Συγκεκριμένα για την παραγωγή των συνθετικών ινών², που χρησιμοποιούνται στα ρούχα, καταναλώνεται περισσότερο πετρέλαιο από όσο χρησιμοποιεί ολόκληρη η Ισπανία.

Αντιλαμβανόμενες τον αντίκτυπο που έχει αυτό το φαινόμενο στη φήμη τους (και κατ' επέκταση στις πωλήσεις), οι μεγαλύτερες βιομηχανίες ένδυσης προωθούν καμπάνιες στις οποίες παρουσιάζουν τα ρούχα τους ως «ανακυκλώσιμα και φιλικά προς το περιβάλλον». Όπως απέδειξε, ωστόσο, πρόσφατη έρευνα της οργάνωσης Changing Market Foundation, στην πλειονότητα των περιπτώσεων απλώς ψεύδονται. Σύμφωνα μάλιστα με την οργάνωση, πρωταθλήτρια στην παραπληροφόρηση αναδείχτηκε η γνωστή εταιρεία H&M (με 96% ανακρίβων στοιχείων) και ακολουθούσαν οι εταιρείες ASOS και Marks and Spencer. Οι καταστροφικές συνέπειες για το περιβάλλον είναι αποτέλεσμα της υπερπαραγωγής ρούχων, τα οποία πωλούνται σε εξαιρετικά χαμηλές τιμές και καταλήγουν πολύ σύντομα σε χωματερές για να αντικατασταθούν από καινούργια. Αυτό με τη σειρά του επιτυγχάνεται με την απάνθρωπη υπερεκμετάλλευση εργαζομένων σε χώρες του Τρίτου Κόσμου και όχι μόνο. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 2018 ο μέσος Αμερικανός καταναλωτής αγόραζε 68 είδη

ένδυσης τον χρόνο – δηλαδή περισσότερο από ένα την εβδομάδα. Μόνο η αλυσίδα Zara παράγει περισσότερα από 840 εκατομμύρια τεμάχια ρουχισμού κάθε χρόνο.

Για την παραγωγή αυτών των ρούχων υπολογίζεται ότι στη Βραζιλία εργάζονται 300.000 άνθρωποι σε συνθήκες πραγματικής σκλαβιάς, ενώ σε χώρες όπως το Μπανγκλαντές δεκάδες χιλιάδες εργαζόμενοι πεθαίνουν από τοξικές ουσίες αλλά ακόμη και από πυρκαγιές και καταρρεύσεις κτηρίων που μετατρέπονται σε ομαδικούς τάφους. Η πρόσφατη πανδημία του κορονοϊού όμως ανέδειξε τα προβλήματα των εργατών και εργατριών της βιομηχανίας ένδυσης ακόμη και στις μητροπόλεις του καπιταλισμού³, καθώς τα εργοστάσια όπου δουλεύουν ήταν από τα πρώτα που μετατράπηκαν σε εστίες υπερμετάδοσης του ιού.

Εξετάζοντας λοιπόν την αλυσίδα παραγωγής ενδυμάτων εύκολα καταλαβαίνει κανείς ότι η καταστροφή του περιβάλλοντος προκύπτει από τις συνθήκες εργασίας στα μεγάλα εργοστάσια με βάση το σχήμα: υπερεκμετάλλευση εργαζομένων – υπερκατανάλωση φτηνών, αναλώσιμων προϊόντων – υπερπαραγωγή επικίνδυνων για το περιβάλλον αποβλήτων και σκουπιδιών. Δεν είναι φυσικά τυχαίο ότι ο Κάρολος Μαρξ χρησιμοποιούσε συνεχώς στο εμβληματικό του σύγγραμμα «Το Κεφάλαιο» παραδείγματα από τις μεγάλες κλωστοϋφαντουργίες της εποχής του για να εξηγήσει διαφορετικά φαινόμενα όπως η αξία ενός προϊόντος, η άντληση υπεραξίας, η ανάπτυξη των αποικιών και το εμπόριο σκλάβων. [...]

Άρης Χατζηστεφάνου | Η Εφημερίδα των Συντακτών 18/09/2021 (διασκευή)

1. τζίρος: συνολικά έσοδα από την εμπορική κατανάλωση, κύκλος εργασιών (οικονομική ορολογία)

2. συνθετικές ίνες: οι ίνες που παράγονται με χημικά και όχι φυσικά υλικά (π.χ. πολυέστερ, πολυαμίδιο, νάυλον)

3. καπιταλισμός: οικονομικό και κοινωνικό σύστημα στο οποίο το ιδιωτικό κεφάλαιο αποτελεί το βασικό παράγοντα της οικονομικής ζωής· κεφαλαιοκρατία

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Άζα Μπάρμπερ: Ένας βιώσιμος τρόπος ζωής – Φορολογήστε το κεφάλαιο!

Η σύμβουλος μόδας, ακτιβίστρια και συγγραφέας Άζα Μπάρμπερ, προτείνει τρόπους βιώσιμης κατανάλωσης στη δημοσιογράφο του Independent Ολίβια Πέττερ

- Η πιο βιώσιμη καταναλωτική απόφαση που πήρατε τον τελευταίο χρόνο ήταν...

- Θα έλεγα ότι η πανδημία μας έχει ωθήσει ΟΛΕΣ ΚΑΙ ΟΛΟΥΣ σε έναν πιο βιώσιμο τρόπο ζωής. Προσωπικά, έχω να πάρω αεροπλάνο εδώ και δύο χρόνια. Επίσης, στο σπίτι μου αλλά και στο γραφείο μου άλλαξα τον πάροχο ηλεκτρικού ρεύματος επιλέγοντας μία εταιρία που αξιοποιεί εναλλακτικές πηγές ενέργειας. Α! Και πολλά από τα ρούχα μου τα αγοράζω από thrift shops.

- Έχετε κάποια «κακή συνήθεια» που δεν συνάδει με τη βιώσιμη κατανάλωση;

- Τώρα με τσακώσατε. Που και που αγοράζω καφέ και τσστ σε takeaway συσκευασίες από μία αλυσίδα εδώ στη γειτονιά. Τραγικό; Άσε με, το ξέρω! Κανονικά ετοιμάζω τον δικό μου καφέ στο σπίτι και τον βάζω σε ειδικό θερμός από μπαμπού, όπως και κάποια σνακ που τα τοποθετώ σε γυάλινα τάπερ. Είναι θέμα οργάνωσης της καθημερινότητάς μας, όπου κι αν ζούμε, όπου και αν σπουδάζουμε ή εργαζόμαστε.

- Αν κυβερνούσατε τον κόσμο, τι θα κάνατε προκειμένου να γίνουν η κατανάλωση και η οικονομία περισσότερο βιώσιμες;

- Καταρχάς θα φορολογούσα τους δισεκατομμυριούχους κατά 75% και θα καταργούσα την εκμετάλλευση των ορυκτών καυσίμων. Παράλληλα, θα ζητούσα από τις μεγάλες πολυεθνικές εταιρίες να δημοσιοποιούν στοιχεία αναφορικά με τα απόβλητα που δημιουργούν και τα υλικά που χρησιμοποιούν για την κατασκευή υφασμάτων. Φυσικά αυτές οι μελέτες θα έπρεπε να εξετάζουν και τη διαδικασία παραγωγής, δηλαδή τους μισθούς και τις συνθήκες εργασίας.

- Ποιες καταναλωτικές συμβουλές θα δίνετε σε ανθρώπους που θέλουν να ακολουθήσουν ένα πιο βιώσιμο μοντέλο ζωής και καθημερινότητας;

Αν μένετε σε μεγαλουπόλεις, να πηγαίνετε συχνά για κάμπινγκ ή για πικ-νικ στα πάρκα. Όπου και να ζείτε, φροντίστε να τρέφεστε με προϊόντα και να ντύνεστε με ρούχα που βλάπτουν όσο το δυνατόν λιγότερο το περιβάλλον. Γενικά, ρίξτε ρυθμούς. Μην αγοράζετε τόσα πολλά και τόσο συχνά. Να ελέγχετε το ταμπελάκι που περιγράφει τη σύνθεση του ρούχου και να μην το αγοράζετε αν είναι συνθετικό. Βάλτε ένα όριο στο πόσα ρούχα θέλετε να έχετε στην ντουλάπα σας. Μήπως ήδη έχετε πολύ περισσότερα από όσα χρειάζεστε;

Πηγή: <https://www.independent.co.uk/climate-change/sustainable-living/aja-barber-sustainability-climate-change-environment-b1912558.html>

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Ο **Οδυσσέας Ελύτης** (1911 - 1996), ήταν ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες ποιητές, μέλος της λογοτεχνικής γενιάς του '30. Βραβεύτηκε το 1960 με το Κρατικό Βραβείο Ποίησης και το 1979 με το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας, ο δεύτερος και τελευταίος μέχρι σήμερα Έλληνας που τιμήθηκε με βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας. Γνωστότερα ποιητικά του έργα είναι τα *Άξιον Εστί*, ο *Ήλιος ο πρώτος*, οι *Προσανατολισμοί* και ο *Μικρός Ναυτίλος*, από όπου αντλείται το ποίημα που ακολουθεί. Χαρακτηριστικά της ποίησης του Ελύτη αποτελούν οι αναφορές στην Ελλάδα, στη θάλασσα του Αιγαίου, στην απλότητα αλλά και στην ομορφιά της ζωής στο ελληνικό καλοκαίρι.

Γεννήθηκα για να 'χω τόσα

ΓΥΜΝΟΣ, ΙΟΥΛΙΟ ΜΗΝΑ, το καταμεσήμερο. Σ' ένα στενό κρεβάτι, ανάμεσα σε δυο σεντόνια χοντρά, ντρίλινα¹, με το μάγουλο πάνω στο μπράτσο μου που το γλείφω και γεύομαι την αρμύρα του. Κοιτάζω τον ασβέστη αντίκρυ στον τοίχο της μικρής μου κάμαρας. Λίγο πιο ψηλά το ταβάνι με τα δοκάρια. Πιο χαμηλά την κασέλα όπου έχω αποθέσει όλα μου τα υπάρχοντα: δυο παντελόνια, τέσσερα πουκάμισα, κάτι ασπρόρουχα. Δίπλα, η καρέκλα με την πελώρια ψάθα. Χάμου, στ' άσπρα και μαύρα πλακάκια, τα δυο μου σάνταλα. Έχω στο πλάι μου κι ένα βιβλίο. Γεννήθηκα για να 'χω τόσα. Δεν μου λέει τίποτε να παραδοξολογώ. Από το ελάχιστο φτάνεις πιο σύντομα οπουδήποτε. Μόνο που 'ναι πιο δύσκολο. Κι από το κορίτσι που αγαπάς επίσης φτάνεις, αλλά θέλει να ξέρεις να τ' αγγίζεις οπότε η φύση σου υπακούει. Κι από τη φύση – αλλά θέλει να ξέρεις να της αφαιρέσεις την αγκίδα της.

Οδυσσέας Ελύτης, από τη συλλογή «Ο μικρός Ναυτίλος», εκδ. Ίκαρος, 1985

1. ντρίλινα: φτιαγμένα από ντρίλι. Το ντρίλι είναι βαμβακερό ύφασμα, ίσως το πλέον φιλικό για τον άνθρωπο και το περιβάλλον ύφασμα, με χαμηλό κόστος παραγωγής.

Θέμα Α

A1. Να αποδώσετε περιληπτικά τις επιπτώσεις του καταναλωτισμού και ειδικότερα της βιομηχανίας της μόδας σύμφωνα με το Κείμενο 1 (60-70 λέξεις).

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, με βάση τα Κείμενα 1 και 2, τις παρακάτω περιόδους λόγου, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο, τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος**:

α. Ο συγγραφέας στο Κείμενο 1 καταγγέλλει το γεγονός ότι τα υφάσματα που παράγονται στα εργοστάσια είναι κατά βάση προϊόντα επεξεργασίας βαμβακιού και άλλων φυτικών υλών, με αποτέλεσμα να εξαντλούνται οι πόροι του πλανήτη.

β. Σύμφωνα με το Κείμενο 1, το εργατικό δυναμικό των Η.Π.Α. στη βιομηχανία της μόδας εργάζεται κάτω από απάνθρωπες συνθήκες.

γ. Το 2018, σύμφωνα με το Κείμενο 1, το καταναλωτικό κοινό των Η.Π.Α. αγόραζε κατά μέσο όρο τουλάχιστον ένα ρούχο την εβδομάδα.

δ. Η Άζα Μπάρμπερ στο Κείμενο 2 θεωρεί ότι το καταναλωτικό κοινό φέρει μεγαλύτερη ευθύνη για την καταστροφή του περιβάλλοντος από ό,τι οι βιομηχανίες.

ε. Η βιώσιμη κατανάλωση, σύμφωνα με το Κείμενο 2, είναι καθημερινός τρόπος ζωής και αφορά την αλλαγή των συνηθειών και την αποφασιστικότητα κάθε ανθρώπου ανεξαιρέτως.

Μονάδες 10

B2. **α.** Η Άζα Μπάρμπερ στο Κείμενο 2 θέλει να πείσει για τις απόψεις της επιχειρώντας να: περιγράψει, εξηγήσει, καθοδηγήσει, επιχειρηματολογήσει ή αφηγηθεί; (μονάδες 4). Επιλέξτε δύο από τις παραπάνω επιλογές και τεκμηριώστε την απάντησή σας με αναφορές σε κειμενικούς δείκτες αλλά και στο κειμενικό είδος (μονάδες 4).

β. Τι επιδιώκεται με τη χρήση στατιστικών και αριθμητικών στοιχείων στο Κείμενο 1 (μονάδες 3) και τι με την εκτεταμένη αναφορά σε ονόματα (μονάδες 4);

Μονάδες 15

B3. **α.** Ποιον από τους δύο τίτλους από τα Κείμενα 1 και 2 θεωρείτε πιο επιτυχημένο ως προς τη νοηματική του σχέση με το κείμενο που ακολουθεί (μονάδες 2); Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές σε δύο γλωσσικές επιλογές του κάθε τίτλου (μονάδες 4) και να εξηγήσετε τη λειτουργία καθεμιάς από αυτές (μονάδες 4).

β. Ποια η λειτουργία των σημείων στίξης (εισαγωγικά, παρενθέσεις, ερωτηματικό, θαυμαστικό) σε καθεμία από τις παρακάτω περιπτώσεις (μονάδες 5);

Κείμενο 1, παράγραφος 3: -«ανακυκλώσιμα και φιλικά προς το περιβάλλον»
- (με 96% ανακριβών στοιχείων)

Κείμενο 1, παράγραφος 6: - «Το Κεφάλαιο»

Κείμενο 2, παράγραφος 2: - Τραγικό;
- Άσε με, το ξέρω!

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Σε μία από τις συνεντεύξεις του ο ποιητής Οδυσσέας Ελύτης ανέφερε ανάμεσα σε άλλα:

«Θεωρώ την ποίηση μία μορφή επιστροφής στην αθωότητα εμποτισμένη παράλληλα με επαναστατική δύναμη. Αναφέρομαι σε μία δύναμη που μας ωθεί να ανακαλύψουμε τη δική μας αληθινή πραγματικότητα. Να ζήσουμε σε αρμονία με τον κόσμο γύρω μας. Να απελευθερωθούμε από κάθε μορφής αδικία και να οδηγηθούμε στο απόλυτο φως.»

Με αφορμή αυτή τη δήλωση και αφού μελετήσετε το ποίημα με τίτλο «Γεννήθηκα για να 'χω τόσα», να αναλύσετε τη στάση του ποιητικού υποκειμένου απέναντι στα υλικά αγαθά (μονάδες 5). Μέσα από ποιους τρεις κειμενικούς δείκτες υπερασπίζεται τη στάση αυτή (μονάδες 6); Μπορεί κατά τη γνώμη σας ένα νεαρό άτομο στον 21ο αιώνα να ακολουθήσει το πρότυπο ζωής που προβάλλεται στο ποίημα (μονάδες 4); Να απαντήσετε τεκμηριωμένα σε 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Σε μια νεανική ιστοσελίδα δημοσιεύονται τα Κείμενα 1 και 2 και καλείσαι, αφού τα μελετήσεις, να απαντήσεις με ένα άρθρο (350-400 λέξεις), στην ίδια ιστοσελίδα, στα παρακάτω ερωτήματα:

α) Ποιες από τις καταναλωτικές συνήθειες που περιγράφονται στα Κείμενα 1 και 2 θεωρείς ότι ακολουθεί το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής κοινωνίας και ποιες ακολουθείς εσύ συγκεκριμένα; Πώς ερμηνεύεις την κάθε περίπτωση;

β) Με ποιες, κατά τη γνώμη, σου δράσεις του πραγματικού και ψηφιακού κόσμου, θα μπορούσε η γενιά σας να αντιστρέψει τις αρνητικές συνέπειες που προκύπτουν από το φαινόμενο του καταναλωτισμού;

Μονάδες 30